

(Продължава от стр. 6)

В резултат на това цените на имотите там започнаха да падат и колелото се завъртя в обратната посока. Преди дни зам.-посланикът на САЩ у нас **Александър Караянис** обяви, че необслужваните ипотечни кредити в Щатите са на обща стойност 175 млрд. долара, което се равнява на близо

5% ОТ АМЕРИКАНСКАТА ИКОНОМИКА

Някои водещи световни икономисти вече обвиниха американския президент **Джордж Буш младши** и бившия шеф на Федералния резерв на щатите **Алан Грийнспан**, че със своята политика са довели до срива на финансовите пазари. Едва ли обаче

ето им да запазят авторитета и доброто си име на професионалисти беше някаква спиратка пред собствена им алчност.

След като алчността в световен мащаб трайно победи страха, финансовите пазари станаха ненаситни за все по-нови инвестиционни инструменти, които да носят все по-бърза и висока доходност. Цената на тази алчност може грубо да бъде оценена с цитираните по-горе 1200 трилиона долара - толкова е стойността на погълнатите от инвеститорите

„ИМАГИНЕРНИ“ КНИЖА

Докато този балон не се спуска и финансовите пазари не залитнаха в другата крайност - на страха, който да охладя страстите.

Все още никой не се е осмелил да направи оценка за цялостната цена на сегашната финансова криза. Защото тя няма да се ограничи само с налетите в банковия сектор милиарди долари и евро. Стоотици трилиони са и безвъзвратните загуби на милионите инвеститори по света - не само граждани и фирми, но и повечето пенсионни фондове в глобален мащаб, които са сред основните играчи на фондовите пазари. Така сегашната световна финансова криза малко или много ще засегне пряко всеки гражданин на съвременните цивилизовани общества.

Това обаче е само началото. По-страшното тепърва предстои. Според всички икономисти световната финансова криза ще бъде последвана от

ЗАБАВЯНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

в целия цивилизован свят, като може да доведе и до рецесия. Експертите не са единодушни в прогнозите си за това какво ще е забавянето на икономиките на отдел-

Финансовата криза

ЦЕНАТА НА АЛЧНОСТТА

КАКВО ОЧАКВА БЪЛГАРИЯ?

Българските икономисти също не са единодушни в прогнозите си за отражението на световната криза върху нашето икономическо развитие.

Според проф. д-р ик.н. **Димитър Иванов** българският кредитен балон сега е по-голям от американския преди началото на кризата. Проф. Иванов цитира официални данни на БНБ към 30 юни 2008 г., според които разгадените от българските банки кредити към тази дата са били над 53 млрд. лв., а общата сума на депозитите - 33,97 млрд. лв. Като се има предвид, че в сумата на депозитите се включва и част от изтеглените като кредити пари, Иванов оцени на минимум 22 млрд. лв. българският кредитен балон у нас към края на юни. В това число не влиза междуфирмената задлъжнялост, която се оценява на още толкова. За сравнение професорът посочи, че в края на 2007 г. американският кредитен балон е бил 117% от БВП на САЩ. Ако се пресметне като процент от БВП, българският кредитен балон ще се окаже по-голям от американския, подчерта Иванов.

И по два други основни показателя - ръста на ипотечните кредити и на цените на имотите, ситуацията у нас сега напомня много тази в Щатите преди началото на кризата, смята проф. Иванов. Той очаква до 6 месеца 10-20 процента от взелите ипотечни кредити български домакинства да не могат да обслужват заемите си, тъй като лихвите по тях непрекъснато се вдигат. В резултат на тези процеси цените на имотите ще паднат с 15-20 на сто, а спестяванията ще се обезценят с над 20%, предположи икономистът. Той прогнозира тежка потребителска рецесия и намаляване на чуждестранните инвестиции.

Според цитирани от премиера **Сергей**

Станишев данни 95% от депозитите на българските граждани са в размер до 4-5 хиляди лева. Това означава, че ако кризата доведе до сериозно увеличаване на безработицата, над 4/5 от домакинствата у нас нямат спестявания, с които да живеят повече от 1-2 месеца, без да имат доходи, подчерта проф. Иванов.

Между България и Западна Европа има и още една много съществена разлика - българинът дава до 40% от доходите си за храна, а западноевропейецът - едва 8,5-9 на сто. Причината за това е, че доходите на населението у нас са най-ниските в ЕС. Затова и българите ще усетят много по-болезнено ефекта от кризата, смята проф. Иванов. Според него за отшумяването ѝ ще са необходими поне 10-15 години.

Не всички прогнози за България обаче са толкова мрачни. Доц. д-р **Пламен Пътев** смята, че очакваното по-ниско потребителско кредитиране у нас ще доведе до намаляване на търговския дефицит на нашата страна, а спадът в ипотечното кредитиране ще помогне за охлаждане на прегрелия ни вече строителен сектор. По-различна е ситуацията при бизнес кредитите. Там препоръката е да се ограничи финансирането на неефективните дейности, но дали това ще стане зависи от банките, подчерта доц. Пътев. Според него очакваното увеличаване на безработицата в България няма да бъде страшно от фона на недостига на работна ръка сега. Когато има криза, горивото е малко и само скъпите коли си позволяват пълен резервоар. Следователно нашият пазар трябва да стане скъпа кола, за да премине през сегашното изпитание, подчерта доц. Пътев.

ЗАДАЧКА ЗА НАПРЕДНАЛИ

Знае се, че:

- Преди кризата големите инвестиционните банки са пуснали на световния финансов пазар „имагинерни“ продукти за 1200 трлн. долара.
- Същите тези банки сега получават милиарди долари и евро от парите на данъкоплатците, за да се „преборят“ с недоверието към банковата система. Така сметката се плаща основно от обикновените хора и малкия и среден бизнес.
- Ръководителите на същите тези инвестиционни банки вземат годишни заплати и бонуси от по няколко милиона до десетки и дори стотици милиони долари (или евро).
- Водещи икономисти очакват след съвземането си същите тези банки, получили финансова инжекция от правителствата си, да „погълнат“ по-малките затруднени банки, за които не са стигнали държавните пари. И така да се получи нова консолидация (окупняване) на финансовия сектор в световен мащаб.
- Очаква се да започнат преговори за създаване на световен финансов регулатор, който ще притежава пълна информация за световната финансова система и право да ѝ въздейства в определена от него посока.

В задачката се пита:

Случайно ли се е стигнало до днешната световна финансова криза?

СВЕТОВНИЯТ РЕГУЛАТОР

Един от основните уроци от сегашната криза е, че не бива финансовият сектор да бъде оставян без ефективен надзор. Досегашните местни и регионални надзорни институции очевидно не са достатъчно ефективни в контролирането на големите международни банки и финансови корпорации, които работят едновременно на няколко континента.

За да се избегне подобна или дори по-тежка финансова криза в бъдеще, световните лидери и уважавани икономисти вече заговориха за създаване на глобален финансов регулатор. Бъдещата институция би трябвало да има огромни права, подразделения на всички континенти и много бърз и ефективен обмен на информация между отделните си звена.

Огромните права обаче означават и огромни отговорности, тъй като интересите към контролирането на световните финанси ще са на практика неограничени. Затова и създаването на такъв глобален регулатор би коствало на отделните държави и техните лидери много време и компромиси, докато се намери балансът между всички интереси. В този случай светът няма право на грешка, защото дори и най-малката „вратичка“ в законодателството за бъдещия глобален регулатор би могла да доведе света до още по-тежка финансов срив.

ните страни, но са на мнение, че никоя държава няма да бъде заобиколена. Причината е царящият вече страх на международните пазари и недоверието към всички и всичко, което той поражда. След голямото „опарване“ банките почти спряха да дават кредити. Ако достъпът до финансиране остане много труден за по-дълго време, това би довело до сериозни затруднения повечето фирми и много граждани. Не са изключени и фалити на дружества от реалната икономика. За да не се стига до тази крайност, повечето правителства „заделиха“ милиарди за банките си, но ги отпускат с искането финансовите институции да продължат да кредитират бизнеса. Разбира се, и предприемаческите проекти ще бъдат „гледани под лупа“, преди да получат финансиране. Важно обаче е световната икономика да продължи да се движи напред, а за целта тя трябва да има достатъчно гориво. В случая горивото е финансовият ресурс.

Казано накратко, след като рухването на световната финансова пирамида хвърли пазарите и икономиките дълбоко в зоната на страха, сега те започват да търсят нова равновесна точка. Постигането на баланс обаче, освен най-важното, е и едно от най-трудните неща на този свят. Особено след толкова голямо дисбалансиране, на каквото станахме свидетели.

Темата разработи
ЙОАННА СТЕФАНОВА

софсправка[®]
национална информационна система

0 900 12 900

За абонати на БТК - (0.96лв/мин.)

12 900
(0.96лв/мин.)

www.sofspravka.com